

ДЕЛЕГЕЙНИН ХЕРЭЭЖЕННЕР ХҮНҮ МАРТ 8-БИЛЕ

Республиканың ниитилел-политиктиг солуну

Солун 1925

Чылдын
август 31-де
үнүп эгелээн

ШЫНЫ

№ 42 (15262) 1994 чылдын март 8, вторник

Солунга ат салгап шагы 21.45 Садар өртөө 50 рубль.

ЧАЗАК ХУРАЛЫ

МОСКВА. (РОСИТА-СЧТА). Россия Федерациязынын Чазактын бо чылдын март 3-те болган хуралына «Россия экономиказынын 1993 чылда байдалы болгаш ону 1994 чылда хөгжүдөр перспективалар дугайында» РФ-тин Экономика яамызынын илтикелин чугалажып көргөн. Россия Федерациязынын Президентизи Борис Ельцин Чазактын хуралына долчу чүве чугалаан болгаш чурттуу социал-экономикага база политиктиг байдалыга доктаган. Россиянын амгы экономика хөгжүлүшүндө улуг бергелерин барын Президент демгелдештиркен. Байдалы 1994 чылда экинчилеп болурунуң аргалары бар деп медеттөөн. Чонун амыдырал деңгелин бедидер, экономикадан көздүрүр төдөөдө, төптө болгаш чер-черде эрге-чагырганың күүсөкчи база төлөөлөкчилер-лиг органнынын дем-биле ажылдаары эргежок чугула деп, күрүнө баштың чугалаан. РФ-тин транспорт министрлинин информациязын хуралга чугалажып көргөн орук шимчээшкинини айымт чок чорун хандыра дугайында доктаалды хулээп алган. Республикаларның, крайларның, областтарын удурткучулары, РФ-тин Федерация чөвүлелинин болгаш Күрүнө Думазынын даргалары Чазак хуралына киришкен.

БОЛУУШКУННАР, ФАКТЫЛАР, МЕДЭЭЛЕР

УРЕЗИНГЕ ШЫНАР ХЕРЕК

Удавас час кедир, чер шугланган ак чоорганым ап октаптар. Барың-Хемчик кожуунуң ажил-агыларды чаксы хову ажилдарыңга белеткеди доозарыңче чоок-шокулар турар.

АРАТТАРЫНЫҢ ҮҮЛЕЗИ

Чоон-Хемчик кожуунда арат ажил-агылар араттарының саны өскөн. Олар база чакса баш удур белеткенип, тараа шөлдөрүнче үнерине барык белен.

СОЛУН ДЕЛГЕЛГЕ

Республиканың Алдан-Маадыр аттыг чурт-шиңчилел музейинде Делегейни херэежинер хунунге тураскааткан делгелге ажиттыңган.

МАРИЯ — РОССИЯДА

МОСКВА. Мексика чурттуг сурагдыг актриса Эухения Мартинес дель Рио Морено Руффо азы анаа-ла Мария март 3-те Москвада чедип келген. Оон-биле кады оон ашаа актер Эухенио Дербес «Хосе-Игнасионун оглу» чоруп турар.

ЭРГИМ ХҮНДҮЛҮГ, ХЕРЭЭЖЕН ЧОН!

Ие херэежен кижичи — өг-бүлениң чагай чоруунун чаякчызы болгаш кадагалакчысы. Социал-экономикага амгы таарымча чок айдалар-биле холбашкан амыдырал-чурталда бергелер бирги эөлчөгө херэежен чонун, хамыктың мурнунда ие херэежен-нерин экинге онаажып турар.

лерни ажып эртеринче чүткүлдүг херэежен чонувустун ажылдап турары культураны, өөрөдигени, кадык камгалаын деткиир дээш Тыва Республиканың Дээди Хуралы, Президентизи болгаш Чазак болдунар-ла бүгү хемчеглерни ап турар.

САГЫШ-СЕТКИЛИВИС ЧАҢҮС

Совхоз директору кижинин сагыш-сеткили черле анаа чорбас, бир-ле сагышка алыскан чоруур. Оор-сук, ок-бижек, амыдырал-чурталга, акша-көпөк, ажил-агы дүң-даа уйдүштөн ырава.

— Канчаарга-даа, олче чорту кирер бис. Оор-сук кежээлээ, баштай демир кажал, харысадыгалыг айт ажаакчызы, дерг-херексел херек, даргалар ону тылтынар кылдыр сагындарып каайн.

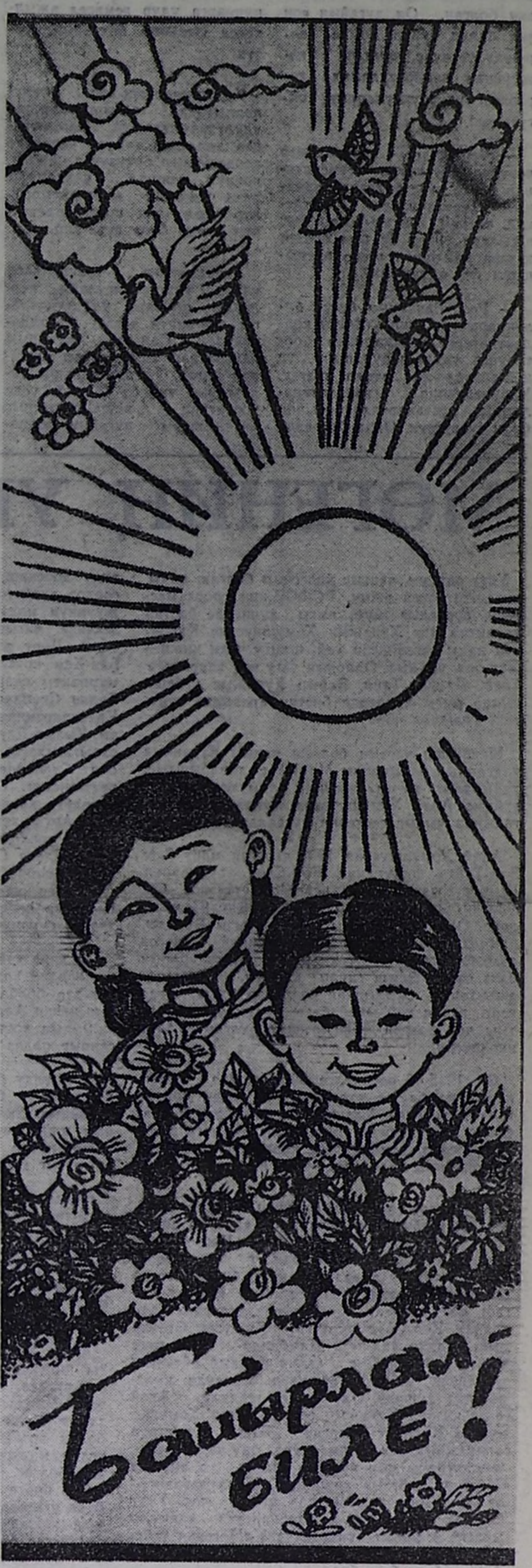
ӨӨРҮШКҮНҮ, ӨЛЧЕЙ-КЕЖИКТИ КҮЗЭЭЛ

Бүгү делегейин херэежинер хуну — Март 8-тин, частын баштайгы байырлалын бистин чуртувустаа-биле бир дөмей. Тыва Республиканың бүгү булуңунарга бөгүн өөрүшкү-биле демделеп эрттирер чанчыл алпарган.

ажилдап, республиканың политиктиг болгаш культура амыдыралында идеякелгил киришпешкен. Бисте кадык камгалаа, садыг болгаш ниитини чөмөнчөлгө чөлдөрүндө ажилдап турарларын сөзө аажып хузуу, культура, улус өөрөдиге чөлдөрүндө — 60-70 хуузу херэежинер болуп турар.

РОССИЯ—ОЛИМПИАДАНЫҢ ТИИЛЕКЧИЗИ

Норвегияның Лиллехаммерге болуп өрткөн XVII Кышкы Олимпий оюнунарга эң хөй алдын медалды Россиянын шилдинек командазының спортчулары чаалап алган.

Вячеслав САМЫЯНЫҢ чураан плакады.

Телеграмма ААС-КЕЖИКТИ КҮЗЕДИМ

Эргим херэежинер, база катап бистин байырдалымыс — хунээрктиг частын байырдалды чедип келди. Марттың бо хунеринде бойдустан чыарткыч күжү оттур, оон-биле кады бистер, херэежинер сагыш-сеткилдиң болгаш күш-данырын көдүрүшкүңү эскерип тур бис. Бистер бүгү-ле чаа болгаш бздүгү чүлөдүргө өөрүп турар бис.

— Журналистин Силер-биле ужуражып келген сурулганыңга айтыргалары, анаа харыларын угааныңарга мөөнөп аларыңга идиг кылдыр болдуңулар эгелеп алың.

(Уланчызы 2-ти арында).

Кара-кыс АРАКЧАА. Күрүнө Думазының депутаты.

ӨӨРҮШКҮНҮ, ӨЛЧЕЙ-КЕЖИКТИ КҮЗЭЭЛ

(Төвчүү, Эгеан I-ги арында)

бот-башкарылганы болуп ажилда тур бис. Бо үенин дургузунда сагышта чыры аркан бир улуг ажал — 1994 чылда Делегейин өг-бүлө чыда деп чарлаан болганда, аяа тураскалды, эртен чылдын ноябрына «Өг-бүлө» ассоциациянын баазасына «Хөрөжөн, өг-бүлө, өнөк» деп темага семинария эртингенис. Эвиле тускай устаны, Согууларда үзүлдө окрут бурзунге хөрөжөн деп-тутат турун дээр элзэ-не чүткүкөн бис. Согуулар-дар кампаниянын түпсөдү эки болган. Ол дугайын чон эки билеп турар. Эн-не өө-рушкүлүг чүрө, чамдык ко-жуунар чагаргаларында хөрөжөн удуртукчуларын со-гутканы.

— Чер-черде хөрөжөнөр чөвүлдери катат тургусту-нун турар чүрө болганда олар-нын удуртукчулары хостат-кын, тускай арга-шалыныг ажилда турар бе азы бизниг хөвөр хөй-тинги огеде арты-шадан бе, калдыгы?

— Республиканын бүтү бу-лунарында, куш-ажылыг кол-лективтерге хөрөжөнөр ор-тузунда ажал чорударып үе ада-чайыра-ла негиз келген. Чөвүлдери, агиткватриар-лары, агиткватриарлар чон боду тургуссу. Олар боттар-

нык массалаг, хөй-тингич эгеде даянган ажал-чоруду-га тдазы-биле калбак демокра-тиянык база био коску чыжээп багытказын. Оларын кич-көзөгөйини төүмге билу-өүлө амьдыралык иянтини койм-чүрүмү, уруглар кижил-дигези, суурлар, хоорай-лар чагайжыдылганы бол-гаш бистин амгы амьдырал-чүртталгыстын норма-чи-жээнге дүшпөй турар, аяа удур турар аргаалашкын, наркомания, токсикомания, кем-херек үгүдешкиниери, алыскак-чыкск чорук, хууда элге-ажып иянтининден өүр көөр дээр чыжекти болуш-куннарга улур дөмөс ажил-чөкө кырыта боттанп тур-зүт.

Кожунуөн-лаа, суму-ларын-лаа чагыларындын удуртукчуларына хөрөжөн-өр ажилда турар черлерде хөрөжөнөр ортузунга ажал, чөпүн социал камгаланы дээр чыжекти эшек атыр-галар черде эки шипитлетти-нип тугар боор чүрө-дир.

Хөрөжөнөө чөвүлдери катат тургусту-нун чер-лерде оларын удуртукчула-ры хөй-тингич эгеде ажилда-рышканын, Сак-хөвө айтымын нарылаал, кижилер ажил-да алган ашка-шалыныг ай-ай-биле үнөйл баар бо үеде хостаткын, ашка-шалыныг оманзакчы дугайын боаа-

ры беэни дүште-түлдө лег-дир. «Күзөл, чүткүл турда, ашка-көпөк-даа канчаар» дээр иш-каш, чедикшинар ажилдап тугар кожуунаар бар.

— Тергин-дир, Мая Оюно-ва! Адал-сапан көрүрө, со-лунуусу дамчыштыр оларга байырдап чедирээл, чедик-шинерилг болзун деп йөрээл.

— Чөп-Хемчи кожундан Эниада Максимовна Кувлар, Каа-Хемден — Любовь Дон-дуковна Варламова, Улуг-Хемден Мария Монгушова Дамчай, Бай-Тайгадан Чечек Акимовна Саая Чаа-Хелден Галина Садаковна Сагаан-дай, «Тываско» акционерлик иянтилелен Дина Грингоева-на Заркевич, республика ти-пографиязыннан Раиса Ком-бурова Ооржак оларын эки эгелзешкиниге оманзакчы чорукчуа канчал өөрүсө, оларын канчал дөткөсө бис. Оларын ажал-чоруду-гал-зында онзагай чүл — чаа ар-га-методтары ажиллап, ак-тивчилерин хуузеленин өс-түрүп тугары боттарынн хамаарылазында тугар ки-жилерин негелде-хергелдиге чогуу кичээлгеини салып тугары.

— Хөрөжөн чоңууска чүтү күзээр Силер, Мая Оюнова, олардан дөткөсө, негелде-нер чүр?

— Чүрттал эгеп турары-

вис үенин агымынга алыспай, арага-дарыже сундугуп бар чылдар эш-өөрүвүстү холдарын-дан чедип алгаш, амьдырал-дын аяс, ажал-иши хуи-не-диче үнээлдер деп кыгыр-дым. Ава кичи амьдыралык туржуну бичиг-те кошкаш кылыр бола, өг-бүлөдө, ажал-төлдү хары-даа аштактымыс база бистен негелде, олар-нын бүтү талагы мөзү-булу-жунда хамаарылгалык бол-гаш.

Хөрөжөнөө эвилелини ажилдыга ачы-дузанын чедир-нип тугар даазанында эш-өөлөргө болгаш үстүлдө алы-чүген хөрөжөнөгө Л. Н. Белекпенте А. Ч. Комбура, Л. Л. Оларга, И. Ш. Очурга, Л. М. Федоровна, И. М. Кара-оолга, Л. О. Ваву-Сююкко, Л. О. Хетекке болган он-лаа өскөлөргө, Тыванын бүтү хөрөжөнөгө өөрүшкүнү, өл-чөй-кежикти, калкышылды, каткы-хөгү күзедим.

Солун аркынын шөкү кы-зым, а ажал-иши аналар дугайын чугаалап тугар алга-йөрээлди чагалар, чагы-лар редакцияда хөй. Ол бүтү чагаларында байыр чедирши-киниеринде адаттыгына хөрө-жөнө чонун алы-биле кат-тай шипит хөрөжөнөрини чыгыг кускаптан, Март 8-биле байыр чедирип түр бис.

Валентина САТ чугаалаш-кан.

ЧОРУУҢАР ЧОГУП, ОРУУҢАР АК БОЛЗУН

Өртөк-үне хуннун-данын өзүп олурар бо берге үеде бюджет албан черлеринде эне-не кудук шалында ажилдап турар култура ажилдакчыларын ажал, амьдыралын сонуурга, Чаалаанын уран чүл төвү-нүч анык көрүкчүлөр театрынын режиссеру В. Б. Донгакан каш айтыр салдым.

— Валентина Байр-ооловна, култура шугумунга канчал ажилдай бергинер ол, кым анаа салдар чедирген ири?

— Школага өөренип чоран чылдарында бо-ла Култура бажынынга анык көрүкчүлөр театрынын (АКТ-нын) мычанга режиссеру Роза Арган-ооловна Очур-оолдун шипи бөлүмүнө барып, шиндерге киржип тургаш сонуургай берген мен. Ургүлү Мангыс-Кадай, Бөрү, Дилги дээр ишкеш төлөп чок амьтанарын ролдарын ойноп турдум. Хөлөк солун боор чоран. Бичангаш-ла школа дооскаш, Улан-Улэтин култура-чырыдышыни училшенини театр-режиссура салба-рынга өөренип киргеш, ону 1988 чылда дооскан доран борта ажилдай берген мен. Амьдырал айы-биле ке-лек моон өскээр ажилдап чорур ужура таварыш-сымза-даа, катат дедир эгеп келдим.

— Ам анык көрүкчүлөр театрынын режиссерунда бо чылдын январьдан эгелеп ажилдап турарын ол

— Ажилдап дугайында кысказы-биле таныштырып көрүрөм.

— Театр дээрге коллективтик ажал болгай. Орта киржигилдер өскө хөй-ле — кедер хеп, сена каас-талгыч, хөгжүм үдөлгө дээр чыжекти үрүмк чүл-дөр херек. Кол-ла чүрө шипини киржикчилери, бот-тымын артистер болбайн аа.

Болушкунарын утказын, кижилерин өвүр-тевир-ни көрүкчүлөргө шипи, бузурениг кылдып дамчып көрүзүргө чүлө ияг күзелден өскө төрүмелинде салым-чаян база херек. База ролду доктадып, сена шиптешкини таарыштырып алмынга хөй үе чары-даттынар.

— Чоокку үеде планынар чүр ири?

— Болалар-ла хөй. Кызыл-Эник Кыргысович Куза-жынын «Алдын кушкы» деп чаа тоол-шипини март айда чонга баралтада бээринеке иделеп турар мен. Бодумун чоокку үеде сонуургап, кылкап турар ажилдары база бар Тыванын сурагыг чогаалчылар-нын дирикти чогаалдарына турскадып, хөгжүм-байырлыг композиция тургузар болалдыг мен. Бисте ажилдап турар Светлана Константиновна Нобелини чогаатканы «Дазылдар» деп 60 маалылар дугайында шипини тургузар бис. Апрель 1-ини каткы хунун бир

онзагай солун кылдыр эрттирсе дээр бодал-ла хөй. Амьдыралга боттангыраы арткап.

— Боттарынч база анык улуг-тур силер. АКТ-ла аныктыктын киржилгези калды ири?

— Аныктык аразында салым-чаянныг бар-даа болза, бөлүмгө доктамыл хаара тудары берге болур-дур. Рынч үеде чүрө билдинир. Ажил-агы кыл-кас болза, ажал-төгерик кайын кээр боор. Бичап кээрге кичи болган кызыл, шипи роллары доктадып, үе-шагын чарыгадык болгай. Ол база бир талазында шипи-дир ийин. Бичалза-лаа болууну сонуургалынын айы-биле, шипи културалык бедилги алып дээр биске кээр турар аныктыктын чок деп болбас. Колдуун-ла мөзү кээр сонуургалыныг үеде — доозукчу класстын сүргүлдери. Ам харын бичи класстарын өөреникчиле-ринден бир болук тургускаш, белеткек эгелзэн мен. Ке-лр үеде кол эгезвине ол болур.

— Шипи тугузырында өскө калдыг ажилдар кылдып турар силер, Валентина Байр-ооловна?

— Мен чүлө шипи тургузуп турар деп болай бээр болза, шипи эвес. Улан чүлө төвүчү эвези ажилдакчылар калды-ла ажилдап демжилип калып кылдып турар бис.

Байырларда болура даштанга, ажилымыс улур көвүлдөр. Улур чоңуу чөпүлдери бистин хуузелымыс. Бичангаш чонга баралтакчы көрүкчүлөрин спенарийин бичиря, даштанга кеезгелери, шипи, концерттер база дедирбыйлашкында киржип дээр чүлө кылбас дээр.

Култура ажилы хөй айлыр. Башкы-лаа артист-лаа, даараныкы-лаа, чамдыкта аштакты-лаа болу бээр бис. Ол дээрге чун бүрүнчү ажилы Чижээлөөргө «Алдын кушкы» деп шипи колдуунда култура ажилдакчыларын хаара туттум. Бис база үенин айы-биле ордуга кирип ажилдап ужулуг бис. Шипини тургузуп алгаш, хөй чөпөгө көрүзүрүп кылдыр болгай бис. Орта өөреникчилерин, ажилдап турар аныктыктын чөк кезип чоруп бээр кылдыр чарыктылары берге. Илик-хеп даа-раарына, чүрүк, сена каас-талгыч хөй чарыгалар үер болгай. Бо шалга күрүдөндө ону эскел, моңу эскел деп шылаас бис. Көргүскөн шипинден кирген ордуга-биле үндүргөн чарыгалары дугалар, харан-лаа он-лаа артык солун шипинер, көрүзүрүргө чонга сонуургалдып, баралтадып дээр кызып ажилдап турар бис.

— Интевою бергинер дээр улур-биле четтингени берге болгаш солун, чогаалдык ажал-ижиере бүтү-де экини күзедим. Оруунар ак болзун!

Чаалаа хоорай.

Сергей МОНГУШ.

МӨГЕНИН УГБАЗЫ

Улуг өңүмү, чангыс классчын болгаш калык хуржип өскөн эжим, РСФСР-нин спорт мастери, сурагыл меге, амгы хунерде бистин аравыста чок Хунажык Хомушкучев Кир-орту калы төрөинери хөй, шүтү чеди кичи — дөрт оол, үш кыс. Оларын үжү чок аларган, а Анай, Данош, Тая, Байыр Хунажык угбаш-кылар амгы хунерде бистин аравыста чурт-тап, ажилдап чорурлар.

Бичангаш частын болгаш чалык назынына кайгамчык байырлады Март 8-ти таварыштыр, хайралыг, эрчим эжимини кады төрөзүн улуг угбазы Анай Хомушкучева Хунажык дугайында чыгыг сөстөриг чугаалакып ол мен.

Анай Хомушкучева 1931 чылда март 8-те Бай-Тайга кожуунун Көп-Сөөк сумузунын Шанаа-Кыдыл деп черге төрүтүнгөн. Өр-бүленин үш дугар уруу. Март 8-те 63 хар-лаар. Он улуг угбазы Серен, акын Буянда, думазы Киров, суугла-бурганай берген дээр эгелзэ чугаалады. Арткаларын база салаа басып санап калдым. Оларын, ажал-түлүн, ажал-ижин копарар болза, чугаа азы, аскак хөй ирай-бээр, бүдүн арбан чарты чон болгай. Бичангаш солуугаче дөрт кинтиген.

Ол 1943-46 өөредилге чылдарында Тээли-нин ычангы эге чаа школазынын дөрткү класын дооскан. Улаштар өөренип деп турга, авазы чок аларган. Бичангаш авазыга мал-маган саар, думаларын караптап, адазына дузалажыра-биле өөренип барган.

Дөрт класс дооскан, бодунуң үезинде шы-рак бичи-билдиги дээр үрүт, авазыга анаа-ла олурбаан. Көжээлги, Көзөң-Хая, Куржаангылар, Ажы-Кара-Суг ол мыңаар чурттап турган аалдарын улуг, бичи үлүзүн бичижке өөредип аныктар-биле катчып алгаш, ойтулашпай ойноп турар аптарган. Ула-ваанда Көп-Сөөк чурттуг Күжүгет Степан дээр болду ал-ла элзи Дамбалар хып дээр чалык кыс Анайын келин кылдыр айтыр келгенер. Ийи-үш ай хире болганда күл-дө-лаа дүшкөн. Ол үелен эгелзеш. Анай Хомушкучева Хунажык эвес, а Анай Хомуш-кучева Күжүгет аптарган. Баш бурганга сагындары каала, амгы үеде ону чангыс чө-чүттүлдери чык калдыр адаас, а ана-ла «Мөгенин угбазы» дидирлер. Бича элзиринге-ле, ина ону танывас-лаа кичи чок. Улуг кинжин хундүлээр—өбелеринини чангылы кыдыг. А ияныг хундүлөөлгө «Мөгенин угба-зы» ылап-ла төлөпчиг кичи. Ол дугайын чоруту биле бээр бис.

Күжүгеттедиги анык өг-бүлөдө ычангы Кызыл-Дег сууга чаа түрөстүгүн «Тинлет-те» колхозка, (амгы «Кызыл-Дег» совхоз) кирип алгаш бажын-балгат түдүп ай, сүв-рүн байдалга чурттап эгелзешен. Степан алыс эрес-каштай кичи болгаш чаа кол-хозка чыгыштылап, тарая ташып, түлүг-сүвү түтүп, кылбаан ажалы чок. А «Мөгенин угбазы», ол үеде чаа өгелген анык кыс база ана-ла олурбаан. Өскөн-төрөзүн колхозунга төлө тавыгып, тавыча салчып, хол калды, ол-биле төлөз кезип, шалгы-биле ситен кес-тип, ияны-бүрү ажилдага ажилдап келген. Эки ажалы дээр шаныялды, мактадып-лаа чөпөдөн. А сөөктү үеде «Кызыл-Дег» совхозта «Хүнчүтеш» уруглаа салынга чээрби эжег чык дүргүзүндө аштакчлап ажилдаш, хундүлүт пенсияже үнгөн. Пенсиялаа-да, ол ажал чок анаа олурбаан. Инектери саяр, уругларын уругларын аргалажып, артыг-тынгаш, даанган бир-ле чүвени ылап-ла кыл-ган олар.

Өөнүн ишти эрте мөчүзө-дө, хөй ажал-түлүн өткөндө элтейи, эртем-билдиге чедир, өстүрүп алган. Ол чеди кыс, үш оолдун эрчим авазы, Мадыр-не, Ажы-төлдү дооза өскөн, эртем-билдиги, тускай өг-бүлөлүгү, улуг кижилер апаргалары. Оларын аттары бо:

Дуну уруу Вера Степановна Кызылдын педагогика институту дооскан. Амгы хунерде Кызыл хоорайнын № 12 школазында сан (математика) башкысы. Ийини кызы Зинаида Степановна база-ла ол институту дооскан. Бо дунерде Бич-Хем кожуунун Эвекер ортунак школазында сан башкысы. Улуг огу Николай Степанович кээдэ ажал-агы иясти-

туду дооскан, хөй чылдарга суму даргалап, совхоз директорлап ажилдап чорган. Ам ко-жуунун кээдэ ажал-агы эргелелини эгел-дечини, чагырга даргазынын бирги ордак-чызы. Дөрт дугар кызы Роза Степановна Бич-Хем кожуунун «Саяск» совхозунда мурнакчы саанчы, А Клара Степановна биле Саяна Степановна угбашкылар кайызы-лаа Красноярскин салыг техникуму дооскаш, ам Кызыл-Дег суугла баран магистинини салдыгылары бооп ажилдап турарлар. Эрес-оол Степанович — эмчи. Кызыл хоорайда рентенолог. Оюмза Степановна Барнаул хоорайга кээдэ ажал-агы институту доос-кан. Амгы хунерде «Танды кожуунун «Ме-жегей» совхозунда кол бухгалтер. Тос дугар кызы Елена Степановна Кызылдын башкы училшенин ишкү күрүзүндө өөренип турар. А хеймер огул Юрий Степанович Кызылга СПТУ-га өөренип тургаш, калык баксырап, төрөзүн сууртүчө чанып келген.

Ол хире хөй ажал-төлдү төрөш, өөредип, кижизинди каан не хундүлүг, макталга төлөп-ти-дэа болбайн калчаар! Он хөрөн маа-дыр-неин Алдын шилдизинде аныда, «Күш-ажыдын чоочуну» медаль болгаш неини хөй саныг орден-хавыгалары каастап чорур...

Бо чүдүлү бижиринини мурнулда ол ээл-дө-эвилден, биче сеткилдиг, чугаа-сооттуг угбанын бажын-балгалдыга кирип, ажал ийип, чугаалажып хөрөшкөн мен. Он адак-бышка ам-даа чык, арын-шырайында аныкыг хөвээр чорду.

«Ажы-төл шүптү чыгып кээрге, оларын ажал-төлдү-биле катат бо бичи бажыга шүптү сынышпас боор-дур. Бичангаш даштын улуг бажын база туттуруп алдым» — деп, «Мөгенин угбазы» хөрөп ордү. Мырында чанында турар ол бажыга база кирдим. Мында угбанын салгыч кызы Клара Сте-пановна чурттал оор чорду.

Анай Хомушкучева Күжүгет идепкейлиг хөй-тингич чангылы ам-даа салбаан. Хур-дугу-суугла оюн-концертте чыда калбас хө-вөр. Чижээлөөргө, «Кожамытар кежээл» болуп эрткин. Анаа «Мөгенин угбазында» кедир кокамчаттар кичи бүдүн суугла чок болган. Бичангаш Анай Хомушкучевта жюри бирги чери тываскан болгаш ашка-биле шипиан. Ам репортрунда бижиттигер каш кожанарында сонуургалды көрөйи, солун-даа боор.

Олазын мунуң аптар Ойанганчак кандай оол боор? Оттук-бичээн астып алган. Овууңунг кандай оол боор? Саралзын мунуң алган, Саяктаткан кандай оол боор? Эгелзэча чага бичээш, Кичээ сунар кандай оол боор? Денге баскан караламын Лемир кичен дудажы бе? Денге-ле өскөн эжимейи Тенек, калчаа көгүттү бе? Катай баскан караламын Калды кичен кичеди бе? Калды-ла өскөн эжимейи Калчаа, тенок көгүттү бе?... Эгелзэрен Көп-Сөгөйдө Эге чычан хавым калдым. Эге кара эжимейде Эвези-биче сеткил калды Хаарангыч Көп-Сөгөйдө Кара чычан хавым калдым. Кап-ла кара күлүгүндө Харылаалдыг сөзүм калды. Сазындап төктү бээр. Сарыг таактын дивес-ле мен Шак бо кеез келбес болза, Чараш карам дивес-ле мен. Боошкундан төктүп калза. Боган таактын дивес-ле мен. Бо-ла кеез келбес болза, Бодум карам дивес-ле мен...

Кызыл-Дег суурнун хундүлүг хамааткысы, маадыр-не Анай Хомушкучева Күжүгет «Ме-генин угбазы» бо хунерде мыңаар чурттап амьдырап олар. Он калкышыла эки. Хун-дүлүг угбаваска бүтү-ле экини күзеп каалы-нар! Салчак САРЫГ-ООЛ. Бай-Тайга кожуун.

ЧЫЛЫГ СӨСТЕР

ДАЯНГЫЖЫВЫС СИЛЕР

Амьдыралдын бир дөзүн — дээр бис. Ие, аа ышкаш чоргар сөс-лаа чок. Мында амьдыралдын бүгү-ле на-рын, берге, аар талаары сириккен. Кис кичи төрүт-түргө, амьдыралдын бир нарын бойдузуну болаары-ны ол. Олар чангычар чажиндан эгелзеш, дүштүк кыска, кырган энеге чедир математиканын нарын бола-галарынын денелинде ажи нарын чуртталгасы чурт-тап эртерлер.

Ырадыр кылаштавай, чурт-тал орак калайын дугайын сайгарып көр даан. Ол өг-бү-ленин «кулду», өг-бүленин аас-кежиги, ажал-төлдүнү чор-галары база өг-бүленин ынакшылы. Эрим кыс чон, силерин алдыраа «кул» деп сөс кожуунаам дээр буруу-даттай көрүрө. Ол сөсте байр утка сиңирбейн тур мен. Ол сөстү ажилдап, амьдырал-дын аар чыгы силерин мой-нунарда. Төрөзүн чурт, өг-бү-лө дээр силерин улуг хары-салга чүктөп, эдилеп чорур-нары үнөшөп, чаптаан утка-дыг чугааладым.

Кул деп кижини караа-биле

чорур деп бис. Эн-не чорга-ралдык — ааа кичи. Бичангаш Бүгү-делегейин хөрөжөн чоңуну байралаа — Март 8-ти таварыштыр, кала-йымга, уруумга, угбалаарымга, думаларымга, чаавааларымга, кензеттеримге, кат-илеримге, чуржааттарымга, бүгү-ле кыс хиндиктилерге арыг дээрин, аас-кежикти, кан деп калкыш-шыды бурганымдан чалбарып, күзөп, курак кедир силерни мурунурага мөгейим.

Амьдыралдын бо берге үе-зинде бистин бажыг даңгыч-жывыс — хөрөжөн чоңуусу дивизисе, кандыг-лаа хөрө-дө эвес боор. Оларын карак кызыл амьдыралчызы, бур-гаар бодалы, бажыг туржун чидирбей, арынарында кеез-дө хулузмүрү чалып чорза-ла, чуртталганың эки үези ке-лр дээрзинге бузурел улуг, Михаил ХАКТЫГ-ООЛ. Чеди-Хөл кожуун.

Спурту маргылааларын анык-бүрү хевирлерин кир-жип, шылаара ойноп турда, эр үлүстан ылагалас. Кожуну чөпөгөл шылаара маргылда-рыча бо-ла киржи бээр кичи. Даанга ажалыга бердин-дир, харысалгалыг, улуг-лаа, бичи-лаа кижилерин денге хундүлөт билер боорга, эм-авыкка ынак бис. Хөрөжөнөй байырлаа — Март 8-ти у-куштур эмчинеке байыр чедирип, аас-кежикти, ажалыга чедикшиктерин күзедим.

Зоя МААДЫ. Чаа-Хөл суур.

БНАК БИС

Бистин Чаа-Хөл кожуунун эмилегинде боостая, кулак эмчиси Зоя Шомбулова Донгак буяныг эмчи. Зоя Шомбулова дузаргак, биче сеткилдиг эмчи чүрө, арнында хулузмүрү мравас. Ол дөрт уругуну нези.

Спурту маргылааларын анык-бүрү хевирлерин кир-жип, шылаара ойноп турда, эр үлүстан ылагалас. Кожуну чөпөгөл шылаара маргылда-рыча бо-ла киржи бээр кичи. Даанга ажалыга бердин-дир, харысалгалыг, улуг-лаа, бичи-лаа кижилерин денге хундүлөт билер боорга, эм-авыкка ынак бис. Хөрөжөнөй байырлаа — Март 8-ти у-куштур эмчинеке байыр чедирип, аас-кежикти, ажалыга чедикшиктерин күзедим.

Зоя МААДЫ. Чаа-Хөл суур.

АМ-ДАА БАРААН БОЛЗУН

Эмчи, Эн-не харысалгалыг, берге, кичээлгейи бол-дур негээр мергежя. Чүге диед киржип кижини организмин ияны-бүрү ааргалардан камгалаар, Блаа-гыя педияти (бичи уруглар эмчиси) эн-не чымштыг, Бичи чаштарын та чүзү аарып турар, ужуру билдирмес, аакталып, ыгылап туруп бээр. Шак-ла мындыг өйдө чаш уруглар-нын чүзү аарып турарын тодаладып алмыр берге. Бичангаш бичи чаштарын аарылардан камгалаарда хөй чык, угаан, кичээлгей херек.

Бистин суурда педиятер эмчи-ни Татьяна Донганова Сак-тагай дээр. Бо эмчи бичи чаштар дээр кеездө сагыш салып, олут орбас ажилдап чорур дузаргак кичи. Хун-дус-лаа, дунс-лаа, даштанга хундө-лаа бичи уруглар аарып бергенде чалаарга, черле чаажам дивес, өскө эмчилерге чүзү кабас, дичын болдоп, ажымыс, хоралавас, үезинде барып, шипин берип, ылангыч анык иелерге арга-сүмезин калды чорур. Черле билип шыраак эмчи. Эмнээр-даа

длаген, бажыг турштут, суу-дур-ла бажыг тура-сорукуг педиятер.

Ада-илерден бо эмчинин адынга шүгүмүчүлдөр, хома-далар черле кирип көрбөс. Сууру чон бо эмчини хундү-лээр болгаш анаа чоргалары-нын чорур. Эриг баарлы, эмнээр холдуг, буяныг эмчи-се чеже чашты хай-халатан, аары-аржыктан камгалады дээр. Бичангаш ынак эмчинге Март 8-ти таварыштыр бол-гаш моон-даа солгаар ажал-жыныга чүлө экини, аас-кежи-ти, хөй-ле калкышыды, хөй-хөй бичи чаштар аразы-га ам-даа омак-хөгүлү, үр ажалдарын күзедим.

Долаана БИМБА, Эрин кожуун.

ЧАЗЫК ШЫРАЙЛЫГ

Кандыг-лаа албан, организация черинге кире бээрге, кижини чызык-чагай хулузмүрүгө биле хулап ай, чүтү херегин айтыра бээрге, амьдыралын албас-лаа чүлүн алар кылдыр чугалап алып боор чүрө. Бичангы бо берге үеде мен ишкеш, 70 харыг кижилерге сагыш човал, эриг сеткилдиг болурга, өөрүнчү болбайн аа.

Бодум ном номчуруунга хөдө

Мода - 94

ЧАРАЖЫ-БОДУНДА

Час дүшкөн, Хун чырынга хар өрш, чоорту бойдук чайгаар-ла дилдик, өзгөчө үнү, ыш-лаш нотагарып...

Байрлап бүүдүүндө «Чечен» аталыгы барып, универсал быжыкчы-лаарыкчы Светлана Калдыргысина...

Светлана Калдыргысина, бо чылым херэженирге чүпү сүмөлөр болуп селер? — 70 чылдарын модазын каттап эгилди...

Хеп тар болган тудум чараш болуп шейди? — Чок, каян хепти дээрларда азы саяларда бодунуң дурт-сынап баш өөрөнүп көрүжүрүп...

Мини-юбкалар модада бе? — Дурт-сыны чараш анык улус чүгө келип болбас боор, ажырбас, Юбканы узун, кыс...

ЧОВУЛАНҢ ҮҮЛЕЗИ

Чечен чугаа

Ынчаа — беш дугаар класска өөрөнүп турган мен. Шала чаксаар ала хардылда чүвө. Бир субботада өөрөнүп каап-каш...

Өшкү четкен ийи кижинин бирээзи делир маннап келгеш, черден дайнып туруп орган аваны ойтуу ийнепеш...

— Ол канчаарың ол? Оода орук баштап чорупуру дайныгыңны сымас чүвөнүң деп, амлың ава үчү сирнейиңиң чугаалады...

— Ол канчаарың ол оолдарым? — дээш, калай түрүп келиң — Малым баштыңың сер-де-лир, салыптыңар! Алар болза оон ескезин ал көрүңер...

Калай кижиниң шак ындагы эрежип чалынган, кээргенчиг үнүндөн чангыс чеге даш көжээленип, амлың аваның шимээниңиң элеске көрүп түгү мен...

каным, та киле кылым чүвө, хевтертен сирнейиң бердим. Кырган-ава буттарыңны суйбап челип кээрге, ам-на орталандым.

— Оларны чоор сен, огулм — деп кырган-ава мени өөжүктүрдү. — Чигеней чигини! Ынаар барба, олчазын хол-талаан койкай озалдык. Че, чорупуру.

— Бо мезен төрүмөлдөндөмдү-тудуу, чаяан-човуланым эвес-тир. Кончут аныямам ийи караамдан эрте чалдырдым...

Орук дугаар кударанчыг чугаазын дыйнап чор мен. Оон үнү эжинден чарылан өскүс-чангыс дуруаа күштүн мунгак ызын сагыналыр.

— Ол үдө бурун Хемчик үнү Кара-Даштын түдүк-сүрүңи кыдырыңа аныяктарыңа чаалап турган чүвө. Мен база оон чыла калбамын, кезек үчө кыстар-биле сүмөлөшкөш, аныяк ажилдар элеш шербек-чилер өөрдөлдөгөн-лаа доостувус...

Карыма ТУЛУШ. Чөөн-Хемчик кожуу.

ЧАРАШ БОЛУРУ—ЭЧ-НЕ КОРГУНЧУГ КУШ

Херэжени кижиге өг-бүдөниң чаяакчызы, бодунуң бүгү-ле энергиязын бажын-балгадыңың чылгы, ажы-төдүнүң тодуг-догаа аарыг-аржык чок болуруңче углап, сагыш-сеткилиңиң чылым-биле оларны камгалат, карактап чоруур...

Бөгүн Март 8, Чылаа чангыс каттап болуп байырлаңыңарда ажал-агыңарың, уруг-дарыңыңарың картынарже каапкаш, каш «чажыт» чугаалаң кылым көрээлиңер.

ПОМАДА

Эрин бүүдүрү помادا 1880 чылда тывылган болгаш оңу «виноград» деп алап турган. Чүгө диезе оон составына үс, ары чүгү, кара виноградын дазылып болгаш урезиниң холду алап турган.

ИРЕЯ-КАДАЯ СРЕДАДА МАРГЫЖАР

Каналаның эртемденнериниң санап турары-биле алырга, өг-бүдөдө алгыш-кырыштын өөс-күдүкчүзү-элекчиңиң кадай кижиде. Херэжени кижиниң бир-те чүүлдү сактып алыры дүргөн, оңу белен-селен утпас. Ынчангааш ашаа бир эпчөк чүвө кылыпкан болза, оңу катал-катал сайгарып, даразында четпестеринге улаштырып алгаш чоруп бээр. А эр кижилер уттуучал белен-селен чүвө херекке албас.

УРУУМГА

Бистер Тывадан Сахалин чартык ортулуктуң мур-нуу талазында Корсаков хоорайга чуртай бергеш, үш чыл ажып тур бис. Бодум балыкчы кижиге мен. Ынчангааш колдуңа далайга чоруп, Кадайымы Светлана дээр. Ол хоорайның консерва бүүдөр заводуна ажылдап турар. Эрткен чылдын төңчүзүндө бистиң өг-бүдөвиске бир чаш кижиге немешкен. Оңу Анива деп адал алдымыс. Чаптангыч, чараш кыстыг болганымс бисти өөргөткен. Ынчангааш атаа хей-эст кирип, уруумга турсаадыл бир шүлүк бижип чыктым.

Аңчы далай эрини каастаан Анива деп мугулуңа Дажок шышын айдыл дуне Аван сени чапай төрөдү. Аңып шыкшай далайың деп. Аван төзөп хожумчу деп. Көзөр салып төлөгөзөңиң. Хиндун назап дүвөрөзөңиң. Алды үгүң ыракта.

Кызыл хоорай Красноармейская, 100. Индекс 667000.

Түргүзүкчүлөрү: ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ЧАЗАА БЕЛКАН ШЫҢ СОЛУННУҢ РЕДАКЦИЯ КОЛЛЕКТИВИ

САРЫГ ШАЖЫН КАЛЕНДАРЫ

MART 8, эрги сан-биле 26, вторник. Уран-Хол (Меркурий), 2 кара менгилик, даг олуттуг, каразымнар чылан хуну. Эр мага-боттуг, өөрүшкү-маннайлыг өңү хуну. Келин айтырар кыла-дойга болгаш чегер-хөөр эрпиг, хонук эртерип, чер ажилыңа чогумчалыг-даа бол, чер чорбас, мал чарывас, салды-саарылапта таарымча чок хун.

MART 9, эрги сан-биле 27, среда. Уран-Хол (Меркурий) сылдыстыг, 1 ак менгилик, ыш олуттуг, көк айт хуну. Кыс мага-боттуг, өөрүшкү-маннайлыг өңү хуну. Ырак-узаак аян-чоруктарга, мөчөөн

MART 10, эрги сан-биле 28, четверг. Эдирек-Хай (Юпитер) сылдыстыг, 9 кызыл менгилик, салтын олуттуг, көк-сүмээр хой хуну. Эр мага-боттуг, өөрүшкү-маннайлыг хирел хуну. Мөчөөн кижиге ажаарыңа, хонук эртериринге, чеве-үлөгө чогумчалыг хун.

MART 11, эрги сан-биле 29, пятница. (Венера) Шолбан сылдыстыг, 8 ак менги-

лик, ол олуттуг, кызыл мечи хуну. Кыс мага-боттуг, өөрүшкү-маннайлыг хирел хуну. Мал-маган чарывас, аза-четкерге чалалыр, ырак-узаак оруктарже айттырар-даа бол, мөчөөн ажаавас, келин айттырып, кудал-дой кылбас, салды-саарылапта, орнап-солуур чүүлдөргө багай хун.

MART 12, эрги сан-биле 30, суббота. Белдир-Душкун (Сатурн) сылдыстыг, 7 кызыл менгилик, довурак олуттуг, кызыл-магар дагаа хуну. Эр мага-боттуг, өөрүшкү-маннайлыг хун. Бөгүн келин айттырар, кудал-дой кылбас хун, а еске кандыг-даа үлө-

Март 13, эрги сан-биле 1, воскресенье. Хун сылдыстыг, 6 ак менгилик, демир олуттуг, сарыг үт хуну. Эр мага-боттуг, өөрүшкү-маннайлыг өңү хуну. Дурум-саарып үндүрер, ыш таарым, кудук казар, чеве-хөөр эрпиг, мөчөөн ажаавас, хонук эртерире, кудал-дойга таарымчалыг ырак оруктарга човк чогунгү хун.

MART 14, эрги сан-биле 2, понедельник. Ай сылдыстыг, 5 сарыг менгилик, октаргай олуттуг, сарыг хаан хуну. Кыс мага-боттуг, өөрүшкү-маннайлыг өңү хун. Эр-де-жаал валгатырар, хоойту-дурум үндүрер, чүдүр, чеве-хөөр эрпиг, хонук кысыр, аза-четкер үнү дынаар, кудал-дойга таарымчалыг-даа бол, ырак-узаак оруктардан кичээ-нир.

Хостуг шакта ЧАЙНКРОССВОРД

Чайнвордта: 1. Делегейге кырга-лаа эң эргим, чок кижиге. 2. Б. Комбуниң моол кыска турсаактап шүүдүңе үнү. 3. Россияның Ренин аттыг Куруне маннайлың лауралды, сурагыл тыва даш чогуңузу. 4. Херэженир дугайында элээн каш номун автор турк чогаалы. 5. Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Даргазы чораларының бирээзи. 6. СССР-ниң улустун артизи, Улуг театрың ыражымы. 7. К. Комшестин сурагыл чогаалының маалыры. 8. Тыва кыстар аттарының аразында бир нестергей ат. 9. Космоске ийи катап ужукап америк аэронавт. 10. М. Рамазанованың сөзүңе ыры. 11. Чамдык Ортаа Азия чурттарында ава, кырган-ава дээр. 12. Баштайгы тыва балерина. 13. 14. Россия эстрадалыңың сурагыл ыражыкчылары. 15. Бир тыва шүүдүкчүңүң ады (фамилиязы эвес). 16. Хундуселдиң демээ кылдыр сунар кожаа, торгу. 17. Каастаныңа үезинде ажылгаар эр. 18. Амыраал-биле болза дываангаа деп чурттап болур «оран-сава». 19. Мусулман чурттарда душтук кыстың «сөртө». 20. «Саян» ансамблиниң артистери боор чораян угбашкылар. 21. Россия Федерациязының алдарлыг артизи, ыраажы. 22. Сөөлүг кышкы Олимпий оюнуларының чемпиону. 23. Каа-Хемде уруг-дарылыг кырганың турбазы ужурут албан чеге турар чер. 24. Н. Рушевскага ада-иниң бергени Эзүлү адм. 25. Тыва херэженириңиң ынак байырлалы. 26. Херэженирге ажыктыг кылым журнал.

КРОССВОРДТА. Доора дургаар: 3. С. Пюрбюнуң шүүдү-леди. 4. Делегейге эң херэженириңди хоорайларың бирээзи. 6. Енисейниң бир адыры: 9. А. Ондарың шүүдү-леди. 12. Рим мифологияда херэженириңиң шыңчы чорупуру иредеркиңиң, хей-ле эки чүүлдериңиң бурганы. Үзүн дургаар: 1. Март 8-те херэженирге оон хей чүвө чок. 2. Кайы-бир аалдым, өг-бүдөниң уруу, кежигүү болган кыс. 5. Бажын иштиңиң каастала унужу. 7. 8. Эвези эвес херэженириңиң ынак оюну шыдыраага ажылгаар сөстөр. 10. В. Серен-оолдун сөзүңе ыры. 11. Чингине орус херэжени аттын кыска хевир.

Бистиң Ынак ававыс Саяна Бадырғысина ДАРБААНЫҢ март 11-де төрүттүңген хуну. Бо хундерде ол бодунуң алыңи юбилейин демделеп, эртеринге белеткенит турар. Оон чокушулап олуар төрүттүңген хунуң болгаш Бүтү-делегейниң херэженир хуну — март 8-тиң байырлалы таварыштыр аңаа кан деп калдыкшылды, үзүн назынын күзеп олду бис.

Ававыс Маадыр-не, Кызылда, бистиң аравыста чурттап чоруур. Бо назынының иштинде багай ажылдакчы деп саналып чорбан. Оон Тес-Хем кожуунуң Деген, У-Шынаа, Берт-Даг школаларының коллективтери эки билер. Бо хундерде ол буняңгы даштабылгаже үнүп турар.

Ооллары: Юрий, Ростислав, Орлан, Волода, Вячеслав, Мergen, Уруглары: Люда, Ольга, Айлан, керинери: Алфетина, Роля, Алефтина, күдээзи Май-оол, уругларының 6 уруглары.

Чөөн-Хемчик районун Теве-Хая суурда чурттап турар. 11 уругтун авазы. Ондар Маман Самбуевнага, Бүгү-делегейни херэженир хунун таварыштыр байыр чедирип тур бис. Силерге бажыг калдыкшылды, аас-кежиги, өөрүшкүңү, бистиң аравыста үр чылдарда чурттаарыңиң сеткилиң ханы-зыңдан күзеп тур бис.

Уруглары, ооллары, күдээлери, кенээттери база оларың уругларыңдан.

Бистиң чырык чер кырынга төрөшүп, кижилер кылдыр өстүрүп каан эргим ынак ававыс Кара-кыс Салчаконна Чүдүм Мөңгү-Тайганың Му-гур-Аксында чурттап ажилдап чоруур. Ававыс бистер шыкшан анык чалың үезинде эртем-сургуул челип адыр дээр улус кугу. Оон хөрөөн «Хундуселдиң Демээ» орден болгаш хей күжүң үндүрүп. Улан-Удэниң келээ ажал-агың институту-нун зоотехния факультетин дооскаш, чер-чуртунда, чоңуңга бо хундерде ажилдавы-шаан. Ававыс келээ ажал-агың талазы-биле Мөңгү-Тайга кожунада баштайгы дээди эртемниң херэженири-нин бирээзи болуп чорууңга чоргараларың бис. Улугавыс Урана база Чөөн-Сибириниң культура институтун дооскаш, Ол дээш ававыстың кинирген үлүү улуг.

Бистиң ававыс анык шаан-да «Малтын» колхозка үр үдө зоотехниктеп, Тоолдайлы-ның калдыр бизнестерин, Каргы-ның калбак оларларын, Му-гурунун менги чоотунда кыш-тагарың та чеже кезип, та чеже одуруп келген! Ол чо-руурда ыңчан чүгө аъттыг

Эргим ававыс Кара-кыс Салчаконна март 10-да 50 хар юбилейин демделээр. Ол чырыктыгыл байырлап таварыш-тыр эргим ававыска чекетер-нин эң чаражын сөңеп, калдыкшылды, аас-кежиги, ар-нында өшөш күдүмчүрүү ке-ээде чайлап чоруурун күзө-дүңс.

Уруглары: Урана, Чечена, ооллары Мergen, Шолбан, күдээзи Алар, кени Аяс, уругларының уруглары база өөнүң өөзи Дамба.

Бистиң эргим ынак ававыс Евдокия Чамзыевна БАЙКАРА март 8-те 55 харлаар. Ол Танды кожуунуң Кызыл-Арыг дузалап школазында хей чылдарда ажылдап чоруур.

Ававыс 1 кыстың, 3 оолдун нези, 3 уругтун кырган-авазы. Ававыстың төрүттүңген хунун таварыштыр аңаа калдыкшы-лды, үзүн назынын, ам-даа бистиң аравыста үр чурттап чо-руурун күзөүр-дир бис.

Уругу Лана, күдээзи Эрес, ооллары Андриян, Белек, Валера, кенээттери Рада, Аржаана, уругларының уруг-лары — Юля, Айдын, Ким.

Бистиң ынак ававыс Валентина Содунамовна ХОВАЛЫГ-НЫҢ төрүттүңген хунуң болгаш мартын 8-иң таварыштыр байыр чедирбешаан, аңаа аас-кежиги, кан деп калдыкшылды күзеп тур бис.

Уруглары Саида, Саша, Саяна, Семён, Айыра; кени — Алданий, күдээзи — Мergen, уругларының уруглары — Шолбан, Айдаан.

ЧАРЛААДАР

Каш-даа түнүгү акшаны хуу мен. Дөлгаар телефоннар: 17.00 немелден-биле дугурулга шакка чедир 3-66-91 болгаш 18.00 шак соонда — 3-52-87.

БИСТИН ОРГАНИЗАЦИЯ хөвөн-саазын бүүдүштүг пөс-таавыны, презентини, кылымал хөмү салдып алыр. Дөлгаар телефон № 2-11-04.

ТЫВА РЕСПУБЛИКАНЫҢ ХЕРЭЭЖЕННИРИНГЕ ШУПТУЗУНГА! Частын кайгамчыктыг — чаагай байырлалы-биле амыр-менди айттырып, байыр чедирип тур бис! Эргим херэженир, силерге калдыкшылды, аас-кежиги, ынакшалды болгаш өг-бүдөниң буяның-чаагай чоруун күзөдүңс.

Камгалалдыгың «АСКО-ТЫВА» акционер компаниязы.

ЭМ-ТАҢ ХЕРЕГЛЭЭРЛЕРГЕ бични-чаштар аарып бергенде ээз изини бадырып, аарырыңиң шеглдер панадол эрт, эмини салдып тур-рар бис. Ол шыкшан улуг кижилерге таблеткалап каан панадолду, сырангалап, грипптөн таварыс-гада ижер, АКШ-ка кылып үндүргөн колдректи (таблеткалар, лимон, кара инек-караа) база салдып ал болуп силер.

Оон ыңай АТФ; сустак-мите; клофеллин; мезим-форте; панзинорм-форте; тразирок-20; ципролет деп эмнерни база бистен салдып ал болуп силер.

ХАРЫЗАШТЫРЫКЧЫНЫҢ ТЕЛЕФОНУ: 2-37-36. Ажыл хундеринде 17.00 шак соонда, дыш-таныр хундерде — хундус дөлгаар.

«Сылдысчыгаш» солунуң коллективни, солунуң код ре-дактору Александр Сан-ооловни Шюнонун даайы, Х. Чүргү-оол аттыг совхозтуң малчыны Сарыг-оол Байырович ЭРТИНЕНИң хенертен аар аарыңдан арааш мөчөөни-биле холбаштыр, оон дөргүл-төрдөриңге, чок кижилеринге ханы кажыбылдады илгерилеп тур.

Солунуң дараазында номери март 10-да үнер. АГАР САНЫ: «Тыва сойбак» № 363505.